

เหตุผล / เหตุ / ผล

ข้าพเจ้าอยากให้ทุกคนคำนึงถึง กฎแห่ง**เหตุผล** ว่า**ผล**ที่เกิดขึ้น เพราะ**เหตุ** คือ การกระทำและ**ผล**นั้นจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ก็เพราะกระทำให้ดีหรือให้เสีย ดังนั้นการที่จะทำงานใดให้บรรลุผล ที่พึงประสงค์ จะต้องพิจารณาถึงวิธีการที่เหมาะสมก่อนเป็นเบื้องต้น แล้วลงมือกระทำตามหลัก**เหตุผล**ด้วยความตั้งใจจริงและด้วยความสุจริต งานของแต่ละคนจึงจะเป็นผลดี และเชื่อได้ว่า ผลงานของแต่ละคนจะประมวลกัน เป็นความเจริญมั่นคงของบ้านเมืองได้ ดังปรารถนา

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๓)

การวางโครงการใดๆ ที่จะให้ได้**ผล**สมบูรณ์ จะต้องอาศัย**เหตุผล** ที่หนักแน่นเป็นพื้นฐาน ต้องจัดวางรูปขึ้นด้วยความละเอียดรอบคอบ แล้วต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยขะมักเขม้น ข้อสำคัญที่ควรคำนึงถึง อย่างยิ่งนั้น ได้แก่ความจริงที่ว่า การทำงานใหญ่ๆ ทุกอย่างต้องการ เวลามาก กว่าที่จะทำสำเร็จ ผู้ที่ริเริ่มโครงการอาจไม่ทันทำให้สำเร็จ

โดยตลอดด้วยตนเองก็ได้ ต้องมีผู้อื่นรับทำต่อไป ดังนั้น ไม่ควรยกเอา
เรื่องใครเป็นผู้เริ่มงาน ใครเป็นผู้รับช่วงงาน ขึ้นเป็นข้อสำคัญนัก จะต้อง
ถือ**ผล**สำเร็จที่จะเกิดจากงาน เป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งอื่น

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศิลปากร: ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๔)

ผู้เป็นบัณฑิตจะต้องเชื่อมั่นและยืนหยัดใน**เหตุผล**และความดี
ถ้าทุกคนมีความมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อความวิปริตผันผวนของสังคม
ช่วยกันปลูกฝังความรู้ ความคิด ความมี**เหตุผล** ให้เกิดมีในอนุชน
สังคมของเราก็จะเข้ารูปเข้ารอยดีขึ้นเป็นลำดับ

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
วิทยาลัยวิชาการศึกษา : ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๔)

..... พูดกันว่าให้พิจารณา**เหตุผล**ให้ดีนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือให้
พิจารณาการกระทำหรือกรรมของตนให้ดีนั่นเอง คนเราโดยมาก
มักนึกว่า อนาคตจะเป็นอย่างไร เราทราบไม่ได้ แต่ที่จริงเราย่อม
จะทราบได้บ้างเหมือนกัน เพราะอนาคตก็คือผลของการกระทำ
ในปัจจุบัน ถ้าปัจจุบันทำดี อนาคตก็ไม่ควรจะตกต่ำ

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๘ กรกฎาคม ๒๕๑๔)